

Salcburský protokol o multilingvním světě

V dnešním globalizovaném světě jsou znalost několika jazyků a komunikace navzdory jazykovým bariérám nezbytnými dovednostmi. Profitovat můžeme třeba i jen z částečné znalosti dalšího jazyka. Profesionální úroveň v některém cizím jazyce představuje nový druh globálního vzdělání. Rozšířené jazykové vzdělání by mělo být dostupné všem – mladším i starším.

Avšak miliónům lidem na této planetě je upřeno právo udržovat, užívat si a rozvíjet jazyky, které jsou určující pro jejich identitu a komunitu. Tato nespravedlnost musí být napravena prostřednictvím jazykové politiky, která podporuje multilingvní společnosti i jedince.

My, účastníci setkání s názvem Odrazový můstek pro talenty: *Výuka jazyka a integrace v globalizovaném světě* (12. – 17. prosinec 2017: salzburgglobal.org/go/586) při příležitosti konání *Salcburského Globálního Semináře*, požadujeme politiku, která podporuje mnohojazyčnost a jazyková práva.

Salcburský protokol o multilingvním světě bude podpořen doplňujícími zprávami a blogy zaměřujícími se na klíčová témata publikována během roku 2018.

ŽIJEME VE SVĚTĚ, VE KTERÉM:

- všech 193 členských států OSN a většina lidí jsou multilingvní.*
- se mluví 7 079 jazyky.
- 2 464 jazyků je ohrožených.
- dominuje 23 jazyků, kterými mluví více než polovina světové lidské populace.
- 40 % lidí na světě nemá přístup ke vzdělání v jazyce, kterému by rozuměli.
- 617 miliónů dětí a dospívajících nedosahuje minimálních znalostí ve čtení.
- 244 miliónů lidí jsou mezinárodní migranti, z nichž 20 miliónů jsou uprchlíci (což představuje 41% nárůst od roku 2000). Migranti a uprchlíci by dohromady vytvořili v pořadí pátou nejlidnatější zemi na světě.

Náš svět je skutečně multilingvní, přesto stále mnoho vzdělávacích a ekonomických systémů, procesů o získání občanství a veřejná správa znevýhodňují milióny lidí kvůli jazyku, kterým mluví, nebo jejich nedostatečným jazykovým znalostem. S touto výzvou se musíme vypořádat, chceme-li dosáhnout našich stanovených cílů v trvalém rozvoji, které byly v roce 2015 převzaty 193 zeměmi za účelem „zamezit chudobu, chránit planetu a zajistit prosperitu pro všechny“. Základem pro celkový pozitivní vývoj je řádný vzdělávací systém, postavený na silné a férové jazykové politice.

PRINCIPY

- Pod pojmem multilingvismus se skrývá jednak jazyková výuka jako taková, ale také neformální komunikační vzorce, které vznikají v multilingvních společnostech.
- Plurilingvismus označuje jedincovu znalost několika jazyků současně.
- Různé formy a využití multilingvismu jsou podmíněny historickými, geografickými a socio-ekonomickými okolnostmi.
- Výuka ve více jazycích a podpora sociálního multilingvismu státy a mezinárodními organizacemi podpoří výměnu znalostí a interkulturních kompetencí, a zároveň prohloubí mezinárodní vztahy.

Cílená jazyková politika může podpořit společenskou soudržnost, zlepšit výsledky v oblasti vzdělání a podpořit ekonomický vývoj. Doplňující jazykové vzdělání by pomohlo dětem zlepšit si znalost jejich mateřských jazyků; komunitám zachovat si své jazyky, které tvoří jejich identitu; a přispělo by k vytvoření příležitostí naučit se nový jazyk, ať už pro osobní, rekreační, kulturní nebo ekonomickou potřebu. Jazyková politika se může stát unikátním a zároveň nepostradatelným zdrojem jazykové rozmanitosti a zajistit tak pozitivní změny na ekonomické, sociální i politické světové scéně.

Vyzýváme jedince, společnosti, instituce i vlády, aby se naladili na vlnu multilingvismu, která vnímá jazykovou rozmanitost jako globální normu, poukazuje na jazykovou diskriminaci a rozvíjí jazykovou politiku, která vícejazyčnost podporuje.

DOPORUČENÍ

Vytváření jazykové politiky

Úspěšná jazyková politika vyžaduje příspěvek specialistů a aktivní účast hlavních aktérů komunit. Rozhodovat o jazyce ve společnosti racionálně a jasně znamená:

- Stanovení přesných cílů, které jsou realistické a dosažitelné
- Zahrnutí všech hlavních aktérů do procesu vytváření jazykové politiky, ve kterém by důležitou roli měli hrát jazykoví učitelé
- Rozdělení jazykové politiky od předškolního přes školní po neformální a celoživotní vzdělávání
- Zaměření se na všechny jazykové aspekty a potřeby, včetně udržování, učení se a používání mateřských jazyků menšinových komunit
- Využití poznatků pedagogického a kognitivního výzkumu zaměřeného na rozvoj mateřských jazyků a výuku jazyků cizích
- Využití potenciálu komunikačních technologií
- Zajištění adekvátních zdrojů pro úspěšnou realizaci jazykové politiky
- Pravidelné monitorování a vyhodnocování cílů a uskutečňování jazykové politiky

Vyučování a učení se

Do škály jazykové politiky spadají jak sociální, ekonomické a kulturní, tak i vzdělávací aspekty. Celoživotní jazykové vzdělávání je základem pro to, aby společnost mohla multilingvismus zachovat a profitovat z něj. Politika vzdělávání, znalostí i pracovního trhu by měla kromě pozitivního přístupu k jazykové rozmanitosti také uznávat a podporovat výuku cizích jazyků pro všechny. Jak děti, tak dospělí, by měli mít rovnocenný a neustálý přístup k příležitostem rozvíjet, obohacovat a rozšiřovat své jazykové znalosti po celý život.

Je potřeba vyvinout nový vzdělávací koncept, který by zahrnoval tradiční i alternativní systém znalostí spojený s využitím moderních technologií. Místa, kde by bylo možné využít aktivně cizí jazyk, by příhodně doplnila školní výuku, a zároveň podpořila motivaci učících se. Těmito místy mohou být ulice, domovy, sociální sítě, digitální prostředí nebo také zařízení na podporu uprchlíků.

Překladatelství a tlumočení

Tyto služby jsou zahrnuty v rámci veřejných služeb a informační výměny v multilingvní společnosti. Rovnocenná účast na zdravotním, vzdělávacím a právním systému je tedy závislá na volně dostupných a profesionálních jazykových zprostředkováních.

VÝZVA K AKCI

Hlavní aktéři, kteří mohou stát v čele těchto změn, z řad vědců a učitelů; komunitní pracovníci, občanská společnost a nevládní organizace; kulturní a mediální kruhy; vládní i veřejní činitelé; podnikatelé; rozvojové agentury; nadace a fondy. Všechny tyto vyzýváme ke spolupráci na:

- vývoji jazykových politik, praktik a technologií, které by podporovaly soudržné a dynamické společnosti v jejich pozitivním přístupu k multilingvismu i plurilingvismu
- aktivní podpoře jazykových práv, rozmanitosti a občanství v oficiálních dokumentech a veřejných zprávách.
- zamezení všech forem diskriminace, předsudků, zaujatosti a nerovnosti, spojených s jazykem a gramotností
- uvědomění si velkého jazykového potenciálu, který je nesen menšinami, migranty a uprchlíky, a který je velmi cenný pro náš současný i budoucí svět

Každá skupina výše zmíněných může uchopit a podpořit multilingvismus svým jedinečným způsobem, a tím zajistit společenský pokrok, sociální spravedlnost a aktivní občanskou účast. Společně se můžeme zasadit o zachování pokladů, které multilingvismus skýtá, pro budoucí generace.

* Odkazy na veškeré statistiky najdete online na: education.salzburgglobal.org/statements